

The background of the cover is a reproduction of Raphael's fresco 'The School of Athens'. It depicts various ancient Greek philosophers in a dynamic, architectural setting. In the foreground, Plato and Aristotle are prominent. Plato is shown as an older man with a white beard, holding a book and pointing upwards. Aristotle is a younger man with a dark beard, gesturing downwards with his right hand. Other figures include a woman with a red and gold robe, and several winged cherubs (putti) flying through the sky. The overall style is classical and detailed.

Raffaël

MALIAR V RÍME

STEPHANIE STOREYOVÁ

Od autorky románu *Olej a mramor*

STEPHANIE STOREYOVÁ

Raffaël

MALIAR V RÍME

Preložil Alojz Keníž

IKAR

Stephanie Storey
RAPHAEL, PAINTER IN ROME

Copyright © 2020 by Stephanie Storey

All rights reserved.

Translation © 2021 by Alojz Keníž

Jacket design by Erin Seaward-Hiatt

Cover photograph of The Triumph of Galatea,
courtesy Accademia Nazionale dei Lincei/Villa Farnesina in Rome

Slovak edition © 2021 by IKAR, a.s.

Z anglického originálu Raphael, painter in Rome
(Arcade, New York 2020) preložil Alojz Keníž.

Redigovala Katarína Vilhanová.

Obálku podľa originálneho návrhu upravil Augustín Putera.

Technická redaktorka Helena Oleňová.

Vydalo vydavateľstvo IKAR, a.s., Bratislava v roku 2021
ako svoju 1 731. publikáciu v elektronickej podobe.

Sadzba a zalomenie do strán ITEM spol. s r. o., Bratislava.

ISBN 978-80-551-7719-9

*Venujem rodičom Stevovi a Kathy Storeyoucom za to,
že vždy držali šarkana na motúze*

Autorská poznámka

Hoci príbeh v tejto knihe som si vymyslela, vychádzala som z desiatok rokov výskumu umenia talianskej renesancie a zo skutočného života pápežského maliara Raffaela Santiho, a Michelangelovho urputného rivala počas rokov maľovania stropu v Sixtínskej kaplnke.

Odporúčam vám román čítať s počítačom, tabletom alebo telefónom, aby ste si bezprostredne po písanom slove mohli pozrieť maľby a iné opisované umelecké diela. Zážitok z knihy sa totiž do značnej miery zvyšuje vizuálnym vnemom. Použité mená umelcov a názvy diel (alebo stručné opisy) uvádzané v texte vás po krátkom nazretí do Googlu privedú k správnej predstave. Pre vašu informáciu, na obálke románu je Raffaelova freska *Triumf Galatey*, namaľovaná v paláci Agostina Chigiho, dnes známom ako Villa Farnesina.

Prológ

Marec 1520
Rím

Prečo sa Michelangelo vždy stáva hrdinom? *Sochár snažiaci sa preraziť, necvičený v umení fresky – prinútený temperamentným pápežom, aby sa vzdal svojho milovaného mramoru a maľoval na mizerný strop – prekoná agóniu a prekážky a vytvorí božské majstrovské dielo...*

Si certo, istotne ste príbehom dojatí. Aj mňa očaril.

Ale hádam neveríte, že strop maľoval poležiačky, či áno? Ako by sa podeň vplazil a potom odtiaľ vyliezol – telo mal len na dĺžku ruky od stropu – tak, aby si maľbu zakaždým nezmazal? A ako by sa pohyboval? Posúval by sa lopatkami a zadkom? Možno raz alebo dva razy, keď narazil na priveľmi ostrý oblúk a nemal iné východisko, len si na niekoľko okamihov lahnúť na chrbát, ale hneď a zaraz pochovajme tento mýtus: Michelangelo maľoval ako my ostatní – postojáčky. Neveríte mi? Pozrite si jeho kresby. Zachytil sa, ako maľuje na strop: v stojí, so zaklonenou hlavou a s rukami zdvihnutými nad ňou. Z toho vyplýva, že Michelangelo nebol nekompromisným pápežom ztročený hrdina, prinútený ležať na chrbte.

Táto epizóda vo mne nevyvoláva hnev. Len si vravím, kiežby som sa bol nad ňou zamyslel.

A dúfam, *per favore*, že neveríte tomu, ako veľmi nenávidí maľovanie. Áno, viem, túto lož opakuje tak často ako nicejské vyznanie viery, ale tým sa pravdou nestáva. Počas štyroch rokov, keď maľoval

Sixtínsku kaplnku – a do mramoru dlátom ani len nezasekol –, svoje listy podpisoval *Michelangelo, rímsky sochár*, akoby maľovanie nenávidel až natoľko, že sa nedokázal nazvať maliarom. Ale vošli ste niekedy počas tichého utorkového rána do Sixtínskej kaplnky a pozreli sa na jeho farby? *Santa Madonna*, tie farby. Aj vás dohnali k slzám? Preto sa pýtam, ako mohol niečo také namaľovať, keď túto činnosť nenávidel? Vravíte azda deťom, nájdite si niečo, čo nenávidíte, prinúťte sa to urobiť a *Ecco!* Hľa, majstrovské dielo!

Viem, čo o mne hovoria ľudia. Raffael Santi je ideálny dvoran: úctivý, veľkorysý a skromný. Narodil som sa vraj s takým šťastným výzorom, že ma nič nerozhádže. Vraví sa, že môj pekný vzhľad odráža vnútornú krásu. Všetko mi vraj ide ľahko, lebo mám veľký talent. Ale nezvliekajte zo mňa moju ľudskú prirodzenosť, ja iba viem, ako na to. Aj vy to robievate, stavím sa, že úsmev nahodíte aj vtedy, keď sa necítite práve najlepšie, preto mi neupierajte rovnaké základné ľudské schopnosti. V skutočnom živote nik nedokázal predstierať veľkorysosť, lojálnosť a šarmantnosť lepšie ako ja. Nik.

Predstavujete si ma – ak si ma vôbec predstavujete – ako ma opisuje on, či nie? Ako stojím v pozadí, každý na mňa ľahko zabudne, každý ma ľahko porazí. Som slabý rival. Keď sa obzriem späť na tie roky, vidím udalosti tak, ako ich rozpráva on: on v centre pozornosti, ja v kúte...

Maria Vergine, presne tak sa správam, či nie? Panenka Mária, veď on sa usiluje o jediné, urobiť zo seba hrdinu vlastného príbehu – môžem mu to zazlievať? –, ale prečo trvám na tom, aby sa stal hrdinom aj v mojom? Ako môžem od niekoho očakávať, aby povedal, že som najväčší maliar v dejinách, keď to neviem vysloviť sám? Existuje aj taká verzia príbehu, v ktorej sa hrdinom stanem ja? Alebo zakaždým ako víťaz skončí len on?

Prvá kapitola

7. februára 1497
Florenca

Keď som sa prvý raz stretol s Michelangelom, vôbec si nepamätám, že by som si ho všimol, ale on prisahá, že sme sa videli. Tolko ráz sme to omieľali, že sa už viac o tom nechcem hádať. Takže, ak mi chcete urobiť láskavosť, niekde do ďalšej časti vložte jeho tvár, a ak budete mať možnosť, povedzte mu, ako si to pamätám ja, pretože jediná tvár, na ktorú si z tej noci jasne spomínam, je tvár ženy z portrétu, ktorý skončil v ohni. Maliar ju namaľoval z profilu, s kučeravými jantárovými vlasmi zviazanými modrými stuhami. Jej šaty mali farbu opálov – bielu sťa vápno zjemnenú náznakmi indigovej a červeného okra. Bola mladá, zvodná a veľmi pôvabná... „Je to Botticelli?“ spýtal som sa.

„*Andiamo*,“ zavelil Perugino hlasom natoľko naplneným strachom, že by som ho namaľoval čiernou ako uhoľ.

„Prečo ho pália?“

„Ideme. Musíme odtiaľto ihneď vypadnúť.“

„Ja ho zachránim.“ Vytrhol som ruku z jeho dlane a pretískal sa davom. Mal som len štrnásť rokov, ale už som dobre vedel, že ak sa raz niečo zničí, stratí sa navždy.

V tú noc sa florentské námestie Piazza della Signoria hemžilo ľuďmi. Keď som sa priblížil k ohňu, musel som zaostriť, aby som dovidel na vrcholce plameňov – žlté s rumelkovými iskrami – vrhajúce na nočnú oblohu diabolskú svätožiaru. K vatre pristupoval rad mužov

a žien, všetci mali plné náručia... čoho? Priveľmi sa dymilo, aby sa dalo jasne vidieť, rozhodne sa však k ohňu približovali. Vtedy som zbadal muža, ako doň hádže lutnu, chlapca, ako hádže balíček hracích kariet, a ženu, čo pridáva kopolu vyšívaných vlnených šiat. Čím sa zohreje, keď nastane zima? Po vykonaní obete si kľakli na kolená, zdvihli ruky a bedákali, koľko vládali, akoby aj svoje hlasy vrhali do ohňa.

Davom sa niesol ponurý hlas: „Spáľte zrkadlá, šaty, maľby, knihy. Ak nebudete činiť pokánie, z mesta nezostane nič, len studňa krvi, brloh zlodejov a domov chudoby.“ Na pódiu tesne pri vatre stál – uhádli ste? – mních Girolamo Savonarola. (*Mi dispiace*, prepáčte, ale toto meno u mnohých ľudí vyvoláva nevoľnosť. Ak sa vám nepáči, už ho nezopakujem. Sľubujem.) Navštívili ste Florenciu počas panovania tohto šialeného mnícha? Bože, premeškali ste veľké predstavenie. V tú noc mal na sebe tmavú róbu s masívnou kapucňou stiahnutou do čela, vrhala tieň na hlboko zasadené oči, dlhý nos a hranaté líca. Mával rukami ako dirigent a rozprával melodickým hlasom. „Ak sa od hriechu neočistíme, rýchlo a čoskoro na nás všetkých dopadne Pánov meč!“

Ruky som si pritlačil k ušiam, aby som sa vyhol tranzu, a pretláčal som sa k ohňu. Kde je ten Botticelli? Tam. Drevený panel vyzeral hrubý a tvrdý ako z duba. To ma potešilo, ale plamene sa do dreva už zažierali, po okrajoch vyrývali kostrbaté preliačiny oranžového popola. Načialhol som sa za ním. Prsty mi olizli plamene. Stiahol som ruku. Spálené chlpy páchli ako mŕtvy hranostaj.

„V tom spočíva naše vykúpenie, synak,“ prihovorila sa mi žena s tvárou zašpinenou od popola.

„Nie som tu na to, aby som sa...“ chvalabohu, že som slovo vykúpil prehltol a namiesto toho odvetil: „Nemám čo dať.“ Znovu som sa obrátil k Botticellimu. Portrét rozpolila prasklina naplnená bublajúcim oranžovým popolom.

„A čo tvoje obrazy...“ Žena schmatla popruh na mojej cestovnej taške.

„Tam nič nemám,“ precedil som hlasom takým pokojným ako krémová biela štetcom nanosená na drevo. „Len surové kresby.“

„Hriešnik.“ Prisahám, že žena vyplazila fialový rozdvojený hadí jazyk. (Dobre, možno som si ho taký len predstavil, ale tak si ho pamätám, a preto to tak aj podávam.) Och, ako som len v tom okamihu oľutoval, že som prišiel do Florencie.

Väčšinu života som prežil v Urbine. Boli ste tam? Viem, opevnené mesto je takmer na konci sveta – na východnom okraji Apenín, trvá aj niekoľko dní, kým sa tam dostanete –, ale výlet sa oplatí. Terasovité kopce, cyprusy, rímske ruiny. Po zimnom snehu sa obloha sfarbí do levanduľovej s náznakmi modrej – ultramarínovej, nie azúrovej – a budovy žiaria odtieňmi medenej, hrdzavej a pivovej. Ak prídete na návštevu, nevynechajte vojvodský palác so zvonnicou a kupolou elegantne postavený na kopci, pripomínajúci skôr kostol než bohaté sídlo, čo je primerané, lebo v mnohých ohľadoch náš dvor je naše náboženstvo. Ak sa zamyslíte nad veľkými dvormi na polostrove, napadnú vám Miláno, Benátky a Ferrara, či nie? *Va bene*, dobre, ale nezabudnite na Urbino. Náš dvor bol a stále je vzorovým príkladom poézie, módy a rytierskych súbojov mečom i slovom. A je to tiež dvor, kde slúžil môj otec.

Giovanni Santi počas dňa pre vojvodu tvoril krásne obrazy a po večeroch ma učil maľovať vlastné pekné výtvary. Kým som sa naučil chodiť, sedával som mu na priehlavkoch, keď sa pri maľovaní hojdal dopredu a dozadu. Rytmus maľovania som si prisvojil cez jeho nohy.

Z otcovej smrti si najviac pamätám jeho maliarsky štetec. Nešlo o rodinné dedičstvo. Vojvoda mu ho nedaroval pri nejakom slávnostnom obrade. Otec si ho nevyrobil. Štetce si nikdy nevyrábal. Pravdepodobne si ho kúpil kdesi na trhu. Mal dlhú drevenú rúčku poříkanú suchými modrými flakmi a olovovocínovou žltou. Štetiny dosť dlhé z konského vlasu a spečené malachitovou zelenou. Apatekár sa mu snažil vytiahnuť štetec z ruky, ale otec ho nepustil.

Mníška ma odviedla do izby. Páchlo v nej makom, ušným mazom a krvou – vôňami človeka, ktorý sa snaží vykurírovať z neliečiteľnej choroby. Okná zahaľovali červené zamatové závesy – červené ako oker, nie oranžové ako rumelka. Nechápal som, prečo dnu nepúšťajú slnečné svetlo a radšej pália tak veľa sviečok. Miestnosť

zapľňali nielen lekári a mníšky, ale aj nábytok. Mama do domu navláčila priveľa stolov, stoličiek a truhlíc, otec z nich nevyniesol ani jeden kus, dokonca ani keď zomrela.

Pred tromi rokmi matka a sestra ochoreli, vtedy som ešte netušil, čo znamenajú slová smrteľná posteľ, ale keď som zavšíl jedenásty rok, dospel som natoľko, aby som význam pochopil.

„Na Veľký piatok si sa nenarodil len tak pre nič, za nič,“ povedal otec a prsty mi chytil do ruky, v ktorej držal štetec. Drevená rúčka sa mi zarezala do mäsa. „Boh by ťa nepožehnal takým šarmom a talentom, keby si nemal predurčené vyšvihnúť sa veľmi vysoko.“

Zahľadel som sa na topánky. Koža sa už ošúchala a zafľkala farbou. Nad ľavým palcom sa prederavila. Lutoval som, že som si neobul nový pár.

Otec zašepkal: „*Promettimi...*“

Matka zopakovala to isté: „Sľúb mi, že sa o otca postaráš.“

Odvetil som mu to isté, čo som povedal jej: „Urobím čokoľvek.“

„Sľúb mi, že sa nikdy nevzdáš maľovania.“

„Ale ja chcem ísť s tebou.“ Mrzelo ma, že hlas sa mi zlomil ako chlapcovi.

„Musíš zostať, Rafa, zostať a stať sa najväčším maliarom na svete. Najväčším v dejinách.“

„Giovanni,“ z druhej strany posteľe sa ozval Evangelista da Pian di Meleto – otcov najvernejší pomocník, vysoký a statný ako zvonica: „Teraz tým chlapca nezaťažuj.“

„Čokoľvek menej, synak, bude pre Boha sklamanie. A pre mňa tiež.“

„Otec blúzni,“ šepol kňaz.

„Čas detstva sa skončil.“ Otcove oči zamihali. „*Promettimi.*“

Sľub matke som nedodržel: o otca som sa dostatočne nepostaral. Tento sľub však dodržím. Odvetil som: „Sľubujem.“

„Vidíš,“ povedal Evangelistovi. „Nevravel som ti, že mu to neublíži?“ Znovu sa obrátil ku mne. „Pozri, synak, čaká ťa obrovské množstvo práce. Remeslu som ťa naučil, tak sa mu musíš venovať. Niet času na žiaľ. Musíš pracovať usilovne, ale nikdy nie smutný ani nahnevaný.“

Boh ťa požehnal životom, tak sa ho pokús zmocniť. Krása vyrastá z radosti. Ak si to zapamätáš, dodržíš sľub, ktorým si sa zaviazal. A dodržať ho musíš.“

Kiežby smrť bola ako maľba alebo soška na oltári, zachytená v jednej scéne, no nie? Namiesto toho sa pri nej strieda maľba za maľbou a za maľbou maľba... Ak by som mohol namaľovať okamih otcovej smrti, pozrite, čo by som si vybral: otca ochabnutého na posteli, ruku otvorenú a prázdnu, mnišky spínajúce ruky k modlitbe a chlapca – bokom –, ako sa zohýna pri starej skrini, aby z podlahy zdvihol štetec s dlhou rúčkou a s dlhými štetinami. Tak by smrť mala prísť. Nemám pravdu?

Večer, keď sa otec napokon zosunul do veľkého mora, vrátil som sa do jeho ateliéru – môjho ateliéru. Jeho pomocníci si zbalili veci a odišli. Majster zomrel, mali rodiny, tie museli živiť a jedenásťročný chlapec im v tom pomôcť nemohol. Vzali si všetko: nádoby s farbou, kopy drevených panelov, povrazy, plachty, všetko zmizlo. Nechali len haraburdy. Pováľané prázdne fľaše, štetce bez štetín porozhadzované po podlahe, trojnohú stoličku opretú o drevený stôl. Hľadal som vedro na vodu, ale aj to bolo fuč. Vo dverách som si kľakol a z vrecka vybral otcov štetec s dlhou rúčkou (v skutočnom živote by som ho bol z otcových stuhnutých prstov vypáčil tak, ako sa ma kňaz usiloval odvliecť preč, keď som plakal, scéna mala ďaleko od ideálnej). Štetec som ponoril do kaluže špinavej vody a vyšúchal štetiny. Drhol som ho a drhol, ale ani tak som nedocielil, aby zelený odtieň zmizol.

Na pohrebe (prekrásny obrad, za ktorý som vojvodovi a vojvodkyni zostal veľkým dlžníkom, keby ešte žili a mohli dlh prijať) som sa poďakoval vojvodovi z Urbina Guidobaldovi da Montefeltro za to, že mi daroval jednu z otcových najlepších malieb – *Pannu a dieťa*, prekrásne zarámovanú. Na druhý deň ráno ma vojvoda poslal do učenia k najväčšiemu maliarovi v našom kraji Pietrovi Peruginovi. Pri tvorbe panelových obrazov otec používal zväčša temperové farby, ale Peruginu ma naučil nemiešať pigmenty s vajcom a radšej používať ľanový olej. Peruginu mi pomohol zvládnuť olejové far-

by – prostriedok budúcnosti veľkých severanov, Leonarda da Vinci. Tempery sú riedke, oleje husté. Tempery rýchlo schnú, oleje pomaly. Tempery sa spoliehajú na ploché bloky farieb, kým oleje žijú v tieni. Do postele som chodieval neskoro, vstával zavčas a miešal toľko farieb, že som takmer prederavil mažiar.

Keď som mal štrnásť rokov, Perugino sa rozhodol, že ma vezme do Benátok, aby som si preštudoval majstrov. Mal som pocit, že som nesmierne dôležitý, keď sme počas pomalej šesťdňovej cesty prechádzali horami. Počúval som chýry, že Benátky sa prepadajú do temnoty. Rodina Mediciovcov vládla v meste prakticky koľko? Vyše sto rokov? Keď ich vyhнали do exilu, niekto ich musel nahradiť. Ujal sa toho šialený fráter. Kým Mediciovcovia kázali evanjelium chamtivosti, fráter hlásal podobienstvo Božej chudoby a hnevu. Ale ja som tieto varovania nebral vážne. Nijaký kazateľ, nezáleží na tom, aký je dobrý, nemôže kázaním obrať Benátky o lásku k umeniu.

Mýlil som sa, *sì certo*. Samozrejme.

Dôkazom sa stala jedna žena. Z rúk sa mi usilovala vytrhnúť skicár, keď už plamene olizovali Botticelliho portrét. Čas na jeho záchranu sa mi krátil, preto som na ňu pozrel a obdaril ju najkrajším úsmevom – tak som ho vykrútil, že na tvári sa mi ukázala len jedna jamka, a sprevádzal som ho slovami: „Mám v ňom náboženské obrázky, milá pani. Najmä Madony.“

„Madony?“ Okolo nás sa zhŕklo niekoľko mužov. Mal som pocit, akoby som stál na dne studne so stenami vytvorenými z čudesných nasledovníkov šialeného frátra.

„Čo iné by chlapec kreslil?“ otvoril som skicár a listoval v ňom. Vravil som pravdu – do istej miery. Držal som skicár takmer plný Madon. Spomalil som na mieste, kde som vedel, že bude nasledovať niekoľko pekných Márií. „Nič, iba kresby najdokonalejšej ženy na svete.“

„Aha, nahotinky!“ skríkla žena, keď vytrhla zadnú stranu.

Kresba predstavovala štúdiu pohanskej gréckej bohyně Afrodity, nie najvhodnejší objekt pre takéto náboženské zhromaždenie. „Presne tak sa kreslí Madona,“ vysvetľoval som a cúval k tučnému chla-

povi, čo mi bránil v úteku. „Najprv namaľujete telo v prirodzenom stave a neskôr pridáte šaty.“

„Tak či onak, kresby pôjdu do ohňa.“ Žena ma chytila za krk a tlačila k vatre.

Ak ma donúti skicár hodiť do ohňa, dokážem kresby zopakovať? Nie. Kresba nezachytáva len scénu, ale aj istý okamih v umelcovom tvorivom živote, a ten sa vždy mení. Leonardo sa k tomu vyjadril takto: Je to, ako vojsť do rieky, keď sa popri človeku valí voda, rieka nie je nikdy rovnaká dva razy. (Dobre, áno, Leonardo parafrázoval Hérakleita, no a čo, ak ja dám prednosť majstrovi z Vinci pred neslávne známym nespokojencom z Grécka?)

Pozrel som na Botticelliho – *kde je portrét?* Tam. Záblesk jej bledej tváre. Ešte vždy som ho mohol zachrániť, ale koľko ľudí stálo v rade predou mnou a všetci čakali, aby do plameňov hodili svoje veci. Pätnásť, dvadsať? Prečo sa rad posúva tak pomaly? A prečo oheň tak páli?

Dym mi vnikal do nosa i úst. V očiach ma štípalo.

Pri pohľade na slzy v chlapcových očiach žena zjemnela. „Kde máš rodičov?“

Zdvihol som k nej veľké okrúhle okále – vedel som, že oheň sa v nich bude odrážať priam dramaticky – a vzdychol. „Obaja odišli do veľkého mora, *signora*.“

„Ale čo...“ Oči sa jej naplnili slzami. „Nemáš už nikoho, kto by ťa poučil.“

Pokrútil som hlavou.

Chytila mi tvár do rúk a povzbudila ma: „Odovzdaj svoje hriechy Bohu. Len vtedy ťa spasí – spasí nás všetkých – v mori zázrakov.“ Tvár sa jej rozžiarila vierou. Slzy v jej očiach prezrádzali nádej. Lutoval som ju.

Keď som prvý raz uvidel, ako otcovi naviera brucho, pomyslel som si, že Boh naňho zoslal zázrak a spravil z neho prvého muža, ktorý na svet privedie dieťa. Otec bezpochyby porodí dievča a z neho vyrastie matka s vlastnými dcérami. Náš dom sa znovu zaplní matkami a sestrami.

Stalo sa to však predtým, než som zistil, že Boh nezosiela zázraky a nafúknuté mužovo brucho nie je znakom života, ale choroby.

Ľutoval som tú paniu – nasledovníčku šialeného frátra –, lebo ešte nezistila pravdu. Boh zázraky nezosiela, čo je dosť bolestivé poznanie, no nie?

„Áno, áno!“ vykrikol som, zdvihol som jednu ruku a zagúľal očami ako chlapec z evanjelia vyliečený z démonov. „Cítim Pána!“ Len čo žena padla na kolená, aby Bohu poďakovala za to, že ma nasmeroval do spasenia, pustila mi tvár. Zapotácal som sa a v lese chodidiel a nôh som spadol na zem.

„Chlapča!“ skríkla žena. „Pomôžte mu, omdlelo!“

Uháňal som porastom nôh a záplavou tieňov, na hrud' som si pritískal skicár. Pretlačil som sa k okraju ohňa. Kde je maľba? Zrkadlo, kopa kníh, veko čembala... Tam! Takmer ľahol popolom, ale tvár ešte zostala.

Ľavou rukou – maľovať som mohol aj bez nej – som sa načiahol k plameňom, ale vatra sa odrazu nahla a jedna strana sa zrútila. Zasykala ma spíška iskier. Zakašľal som a pozrel na Botticelliho – alebo skôr tam, kde som ho predtým videl. V tej chvíli už z neho zostal len popol.

Netrvalo mi dlho nájsť Perugina, čakal na okraji námestia. „Kde je Botticelli?“ spýtal sa.

Pokrútil som hlavou.

Objal ma okolo pliec a ponáhľali sme sa preč z námestia. Vedel som, že by som sa nemal – ako Lótova žena obzrieť na Sodomu, lebo sa premením na soľný stĺp –, ale neodolal som. Koľko umeleckých diel dnes v noci plamene zhltnú?

Keď mi zomrela mama, otca som našiel v ateliéri, ako do obrazu Svätej rodiny pridáva zlatý list. Zvyšok dvora v paláci smútil, tak som sa spýtal: „Čo tu robíš?“

A on mi odvetil: „Maľujem svet, aký by mal byť, a nie taký, aký je.“

V ten večer pri spätnom pohľade na vatru som sa rozhodol, že presne to isté budem robiť aj ja. Nebudem maľovať scény strachu, úbohosti alebo násilia, na svete je ich až priveľa. Nie. Bu-

dem maľovať obraz za obrazom a zachytávať krásu, toľko krásy, že ani oheň ju nedokáže zničiť. A možno, len možno, keď ich namalujem dosť, svet sa otočí k mojim obrazom a stane sa takým dokonalým, akým by mal byť. A ak dokážem maľovať tak dobre, že ohnem svet – hoci len trochu – ku krásu, potom dodržím sľub otcovi, lebo ja, Raffael Santi, sa naozaj stanem najväčším maliarom v dejinách.

Druhá kapitola

Leto 1504
Città di Castello

„**R**affael?“
Počul som ju, áno, ale predstieral som, že nie. Vyhrnul som si rukávy, štyri razy – *uno, due, tre, quattro* –, pokrútil pravým zápästím, štetec ponoril do farby, štetiny dva razy z každej strany utrel o okraj hlinenej misky a predklonil sa, aby som do obrazu *Troch Grácií* pridal ešte trošku surovej ambry.

„Raffael.“

Mával som rukou, akoby som odháňal muchu. Maľbu troch nahých ženských Grácií z gréckej mytológie, tancujúcich v kruhu, som považoval za svoj doteraz najušľachtilejší obraz: jemné línie, žiarivá pokožka, krivky tela, ale...

Keď som mal šesť rokov alebo o čosi viac a v dome mama so sestrami pripravovali obed, ja som ako vždy trávil čas s otcom v ateliéri. Vtedy mi povedal: „Sme súčasťou súťaže, Rafa. Súťaže o dosiahnutie dokonalosti.“ Sedel som na jeho farbou postriekanom stolci, skláňal sa ku mne a vzrušene šeptal. Aj ja som sa naklonil, lebo mi sprostredkúval tajomstvá svojho remesla. Môjho remesla. „Všetci maliari – od majstra po učňa – vedia, že je možné vytvoriť dokonalú maľbu. Ale vieš ty čo?“ Hlas mu znel tak naliehavo, že sa mi srdce rozbúchalo rýchlosťou rumelky. „Ešte nik to nedokázal. A vieš, čo to znamená? To znamená, že my dvaja môžeme byť prví. Teraz sa pozrime, či sme to dokázali.“ Zdvihol ma zo stolca a odniesol k naj-